

Araştırma Makalesi

A Case Study On Media Literacy Levels Of Secondary Students Who Attend Media Literacy Course*

Erhan GÖRMEZ¹

¹ Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, erhangormez@hotmail.com

Article Info

Received: July 12, 2016

Accepted: November 25, 2016

Online: May 13, 2017

Keywords: Secondary school, media literacy, media education, media literate person

Abstract

The aim of this study is to determine the media literacy levels of secondary school students who attend media literacy courses. In this qualitative study, interview method was used to gather required data. In this qualitative study, interview method was used to gather required data. The interviews were conducted with 10 secondary school students of grade 8 attending media literacy courses by using semi-structured interview forms developed by the researcher. The questions used in semi-structured interview forms were prepared considering the outcomes of Media Literacy program related to units in Media Literacy Lesson Teacher Guide Book such as What is Communication?, Mass Communication, Media, Television, Newspaper and the Internet. The data gathered through the student's interviews were analyzed by applying content analysis method. Having evaluated the research results, it was concluded that the students who attend Media Literacy courses have a bit data and skills as knowing what communication is, using media and knowing its functions, telling the difference between TV program sorts in terms of their functions, knowing smart signs and explanations and obeying them, knowing basic concepts about newspaper and knowing and applying basic concepts concerning internet usage.

To cite this article:

Görmez, E (2017). Medya okuryazarlığı dersini almış ortaokul öğrencilerinin medya okuma düzeyleri üzerine bir durum çalışması. *Journal of Computer and Education Research*, 5, (9), 31-49. <https://doi.org/10.18009/jcer.81154>

Medya Okuryazarlığı Dersini Almış Ortaokul Öğrencilerinin Medya Okuma Düzeyleri Üzerine Bir Durum Çalışması

Makale Bilgisi

Geliş: 12 Temmuz 2016

Kabul: 25 Kasım 2016

Yayın: 13 Mayıs 2017

Anahtar kelimeler: Bilgi ve iletişim teknolojileri, etik, etik olmayan davranışlar, teknoloji, iletişim

Öz

Bu araştırmanın amacı, medya okuryazarlığı dersini almış ortaokul öğrencilerinin medya okuma düzeylerini tespit etmektir. Bu çalışmada, nitel veri toplama araçlarından görüşme yöntemi kullanılmıştır. Araştırma kapsamında medya okuryazarlığı dersini almış 10 sekizinci sınıf öğrencisi ile araştırmacı tarafından hazırlanan yarı-yapılandırılmış görüşme formları kullanılarak görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Yarı-yapılandırılmış görüşme formunda kullanılan sorular Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretmen Kılavuz Kitabında yer alan İletişim Nedir?, Kitle iletişimi, Medya, Televizyon, Gazete ve İnternet gibi ünitelere ait program kazanımları dikkate alınarak hazırlanmıştır. Araştırmada, öğrencilerle yapılan görüşmeler sonucu elde edilen veriler, içerik analizi yöntemi kullanılarak çözümlenmiştir. Araştırma sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde: Medya okuryazarlığı dersini almış öğrencilerin iletişimin ne olduğunu bilme, medyayı kullanabilme ve işlevlerini bilme, TV program türlerini işlevleri bakımında ayırabilme, uyarıcı simgeleri ve açıklamaları bilme ve bunlara uyma, gazete ile alakalı temel kavramları bilme ve internet kullanımıyla alakalı temel kavramları bilme ve uygulama gibi beceriler bakımından az da olsa bir bilgi ve beceri düzeyine sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

* Bu araştırma Erzurum Atatürk Üniversitesi, İlköğretim Anabilim Dalında Doktora tezi olarak kabul edilen "Ortaokul Öğrencilerinin Medya Okuryazarlığı Düzeyleri" adlı tez çalışmasından üretilmiştir.

Summary

A Case Study On Media Literacy Levels Of Secondary Students Who Attend Media Literacy Courses

Introduction

Studies in our country and abroad have shown that children are affected in a positive or negative way by media tools they have an easy access. The media can offer two conflict effects on children and teenagers: Opportunities and risk. Globalized media gives chance to development of children perspectives, shares new talents among children and provides access for information on an egalitarian basis but also causing the cultural identification, losing values and degeneration of childhood (Gigli,). There is no doubt the most vulnerable fraction against the expanding the influence of the media and the negative ways that mentioned above is children. The most effective way to protect children from the negative effects of the media is media literacy education. Media literacy education has a very important role in gaining media awareness for people. Teaching this course with the effective implementation will contribute to children to gain important skills such as problem solving, personal autonomy and social-communication. This study emphasizes the importance of raising awareness of children who are rendered defenceless receiver in the face of visual and print media starting from primary school. To this end, the achievements of this course in what level was reflected on the student behaviour was examined by enabling secondary school students attending media literacy courses to enter into an interaction with different media tools in a mini-media lab environment.

Purpose

The aim of this study is to determine the media literacy levels of secondary school students who attend media literacy courses.

Method

In this study, it has been benefited from case study which is one of the design of qualitative research. Case studies are done in order to describe, explain and evaluate the

different social phenomena. Therefore, this study has tried to evaluate the media literacy levels of secondary school students who attend media literacy courses

Results and Discussion

The research results reveals that the attainments related to the concept of communication were not adequately internalized. The students have some levels in terms of the methods by which they convey information, ideas and news in a short time, and in that they get to know the subject of the mass media functions. The study reveals that the qualifications of the students to distinguish television channels and the program types broadcast on these channels according to objectives, function are not enough level. After the students watched television programs which include warning symbols and descriptions, it was concluded that the students know and explain the purpose of the stimulus symbols and descriptions shown at the beginning of the television program broadcast on the screen and that they pay attention to these symbols. In this study, it was determined that the students have information related to the newspaper basic concepts not at a conceived but memorized level. When the students were asked to explain the concepts related to newspaper, mostly they seem to be confused and do not conceive the newspaper concepts since they do not have the habit of buying, reading newspaper and debating news in the newspaper. The last results revealed that the students know how to follow a way to access information, reading news, etc. while searching on the internet.

Giriş

Günümüz insanını etkileyen çevresel etmenlerin başında medya araçları gelmektedir. Gün içinde bu araçlardan gelen sayısız ileti yaşamla ilgili aldığımız birçok karara doğrudan yada dolaylı olarak etki etmektedir. Bu etkilerin bazıları olumlu olacağı gibi bazıları da olumsuz olabilmektedir. Medyanın olumsuz yanları şiddet içerikli davranışların yaygınlaşması, gizli veya açık bir biçimde cinsellikle alakalı içeriklere maruz kalma, hayali beden imgelerinin teşviki, ilgi çeken etkinliklerle sağlığa zarar veren alışkanlıkların sunumu ve çocukları hedef alan ikna edici reklam içeriklerine maruz kalma şeklinde ortaya çıkmaktadır (Neetu, 2010).

Medyanın, yukarıda sıraladığımız, olumsuz yönlerinden en fazla çocuklar etkilenmektedir. 2006 yılında RTÜK tarafından gerçekleştirilen “İlköğretim Çağındaki Çocukların Televizyon İzleme Alışkanlıkları Kamuoyu Araştırması”, öğrencilerin günde üç saate yakın televizyon izlediklerini göstermiştir. Aynı araştırma öğrencilerin internet kullanma ve radyo dinleme alışkanlıkları hakkında da önemli bulgular ortaya koymuştur (Akt. Şeylan, 2008).

2012 yılında Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA) 5-29 yaş aralığında 10,174 gencin katılımıyla “Gençlik Profili” araştırmasını gerçekleştirmiştir. Bu araştırmada gençlerin en sık kullandıkları etkinliğin; % 56,8 oranıyla televizyon izlemek; % 40,8 oranıyla kitap, dergi, gazete okumak, % 37,2 oranıyla internette sosyal medya ağlarına katılmak, ve % 15,6 oranıyla da tiyatroya, sinemaya ve konsere gitmek olduğu sonucuna varmıştır (SETA, 2012).

Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) 2013 Nisan ayında yaptığı “06-15 Yaş Grubu Çocuklarda Bilişim Teknolojileri Kullanımı ve Medya” konulu araştırması bilgisayar kullanımının ortalama 8 yaşında başladığını, çocukların % 24,4'nün kendi kullanımına ait bilgisayara sahip olduğunu, çocukların %60,5'nin bilgisayar, %50,8'nin internet, % 24,3'nün cep telefonu kullandığını, çocukların % 45,6'sının hemen her gün internet kullandığını, cep telefonu kullanımına başlama yaşının ortalama 10 olduğunu, her on çocuktan dokuzunun hemen her gün TV izlediğini ve internet dışında basılı ortamda gazete okuma oranının % 16,6 olduğunu ortaya koymuştur (TÜİK, 2013).

Yapılan araştırmalarda, bireylerin tüm yaşamsal etkinliklerinden arta kalan zamanlarını kitle iletişim araçları karşısında tükettikleri belirlenmiştir. Bu açıdan bakıldığında, bütün bu araştırmalar çocukların ilkokuldan başlayarak, medya araçları

karşısında bilinçlendirilmelerinin önemini vurgular niteliktedir. Bu nedenle, öğrencilerin; kitle iletişim araçlarının yapısını, işleyişini öğrenmeleri, kurgulanmış medya içeriğini bilinçli bir biçimde değerlendirmeleri ve eleştirel olarak izlemelerinin sağlanması gerekmektedir. Bu da ancak kaliteli bir medya okuryazarlığı eğitimiyle gerçekleşebilir (Sezer, 2011).

Medya okuryazarlığı eğitimi, kişinin medya bilinci kazanmasında çok önemli bir role sahiptir. Bu dersin etkili uygulamalarla işlenmesi eleştirel düşünme, problem çözme, sosyal-kişisel özerklik ve iletişim gibi önemli becerilerin çocuklara kazandırılmasına katkı sağlayacaktır. Bütün bu yetenekler aktif ve bilinçli bir vatandaşlık oluşturmak için oldukça önemlidir. Medya okuryazarlığı eğitimi, temelindeki araştırma mantığıyla öğrencilerin eleştirel yetenekleri kazanmasını sağlayan bir köprü, ayrıca 21. yüzyılda bir yetişkin olarak ihtiyaç duyulan bu yetenekleri yaşatmaya çalışan bir kaynaktır.

Gerçekte, medya okuryazarlığı ile ilgili batılı toplumlarda yapılan çalışmalar medya bilgisine sahip bireylerin toplumsal konularla ilgili yerinde bir fikre sahip olduğunu, toplumsal olduğu kadar bireysel olarak da fikirlerini ortaya koyacak iyi bir donanımına sahip olduklarını ortaya koymaktadır (Carlsson vd., 2008). Ülkemizde ise konuyla alakalı olarak son on yılda önemli adımlar atılmıştır. 2004 yılında Devlet Bakanlığı bünyesinde kurulan, ülkemizin önde gelen kamu kurumlarının, sivil toplum örgütlerinin ve üniversitelerinin temsil edildiği Şiddeti Önleme Platformu'nda, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) ilk kez ilköğretim okullarında medya okuryazarlığı derslerinin okutulmasını önermiştir. Yapılan ön hazırlık çalışmaları sonucunda, "İlköğretim Seçmeli Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programı" 31.08.2006 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu'nda görüşülerek kabul edilmiştir (RTÜK, 2012).

Medya okuryazarlığı dersinin okullarda seçmeli dersler kapsamında verilmesi, konuya ilgi duyan eğitimcileri, araştırmacıları, iletişim uzmanlarını ve akademisyenleri medya okuryazarlığı dersinin ülkemizdeki durumunu ortaya koyma amaçlı çalışmalar yapmaya sevk etmiştir. Bu çalışmalar ilköğretim öğrencileriyle (Elma & Diğerleri, 2007; Kartal, 2007; Ankaralıgil, 2009; Çakır & Diğerleri, 2009; Akşit & Dönmez, 2009; Keleş, 2009; Sadriu, 2009) öğretmenlerle (Deveci & Çengelci, 2008; Bütün, 2010; İnan, 2010) ve öğretmen adaylarıyla (Karataş, 2009) yapılmıştır.

Bu çalışmamızda da görsel, işitsel ve yazılı medya karşısında savunmasız bir alıcı durumunda bulunan çocukların, ilköğretimden başlayarak medya karşısında bilinçlendirilmelerinin önemi üzerine durulmuştur. Bunun için medya okuryazarlığı dersini

almış ortaokul öğrencilerinin mini bir medya laboratuvarı ortamında farklı medya araçlarıyla bire bir etkileşime girmelerine imkan tanıyarak bu dersin kazanımlarını ne düzeyde davranışlarına yansıttıkları incelenmiştir.

Amaç

Bu araştırmanın temel amacı, medya okuryazarlığı dersini almış ortaokul öğrencilerinin medya okuma düzeylerini tespit etmektir. Bu amaç doğrultusunda; öğrencilerin düşünce ve görüşlerin karşılıklı alışverişi sürecinde rol oynayan öğelerin işlevlerini fark etme durumları; bilgiyi, düşünceleri ve haberleri kısa zamanda geniş kitlelere duyurmada takip ettikleri yöntemler konusunda yeterlilikleri; kitle iletişim araçlarının işlevlerini fark etme yeterlilikleri; televizyon kanallarını ve bu kanallarda yayınlanan program türlerini; amaçları, işlevleri ve özelliklerine göre ayırt edebilme yeterlilikleri; televizyon izlerken televizyon programlarının yayın başlangıcında ekranda verilen uyarıcı simgelerin ve açıklamaların ne olduğunu bilme ve ne amaçla kullanıldığını açıklayabilme yeterlilikleri; bir gazeteyi incelerken gazete ile ilgili temel kavramlardan nasıl faydalanacağını bilme yeterlilikleri ve internette bilgiye erişim, haber okuma, sohbet, e-posta ve eğitim etkinliklerini uygulamalı olarak gerçekleştirebilme yeterlilikleri nasıldır? gibi bazı soruların cevapları aranmıştır.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, örnek olay çalışması deseninde, nitel bir çalışmadır. Yıldırım & Şimşek (2011) nitel araştırmayı, “gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma” olarak tanımlamaktadırlar”.

Bu araştırmada örnek olay çalışması deseninden faydalanılmıştır. Örnek olay çalışmaları, farklı sosyal olguları betimlemek, açıklamak ve değerlendirmek amacıyla yapılmaktadır. Bu nedenle örnek olay çalışmasıyla bir olgu betimlenebilir, açıklanabilir ve değerlendirilebilir. Çalışmada medya okuryazarlığı dersini almış ortaokul öğrencilerinin medyayı okuma düzeyleri değerlendirilmeye çalışıldı.

Çalışma Grubu

Bu araştırmada çalışma grubunu, 2013-2014 eğitim-öğretim yılında Van il merkezinde bulunan bir ortaokulda öğrenim gören 8/B sınıfı öğrencileri oluşturmuştur. Medya okuryazarlığı dersini almış 8/B sınıfından 10 öğrenci amaçlı ve yargıya dayalı örnekleme yöntemiyle seçilerek araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuştur.

Çalışma grubunun seçiminde olasılıklı olmayan örnekleme yönteminden amaçlı ve yargıya dayalı örnekleme çeşidinden faydalanılmıştır. Olasılığa dayalı olmayan örneklemede ise, evrende yer alan bazı elemanların örneklemede yer alma şansları diğerlerinden daha yüksektir veya düşüktür (Altunışık vd., 2002). Çalışma grubunun oluşturulmasında 8/B sınıfının derslerine (özellikle Medya Okuryazarlığı dersi) giren öğretmenlerin, "derslerinde başarılı, etkili iletişime girebilen, ders içi ve dışı etkinliklere katılma konusunda hevesli ve girişken öğrenciler" konusunda fikirleri alınmış. Öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda kendileri ile çalışılabilecek 10 öğrenci belirlenerek çalışma grubu oluşturuldu.

Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak görüşme yöntemi türlerinden biri olan yarı-yapılandırılmış görüşme türünden faydalanıldı. Görüşme sorularının hazırlanmasında medya okuryazarlığı dersine giren Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşlerinden; dil bilgisi ve akıcılık konuları için de Türkçe öğretmenlerinin görüşlerinden yararlanıldı.

Araştırma kapsamında medya okuryazarlığı dersini almış sekizinci sınıfa giden 10 öğrenciyle, araştırmacı tarafından hazırlanan yarı-yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak görüşme gerçekleştirildi. Bu görüşmede öğrenciler kendilerini kısaca tanıttıktan sonra, hazırlanan görsel materyallerle ve bazı medya araçlarıyla bire bir etkileşime girmeleri sağlanarak medyayı okuma yeterlilikleri ortaya konmaya çalışıldı. Öğrencilerle yapılan görüşmede kendilerine yöneltilen soruların hazırlanmasında aşağıdaki aşamalar takip edildi:

- Öğrencilerin bir sene boyunca gördükleri Medya Okuryazarlığı Ders Programı araştırmacı tarafından detaylı olarak incelendi.
- Sonrasında görüşme sorularının hazırlanması için medya okuryazarlığı dersine giren öğretmenin öğrencilere ne tür bilgi, beceri ve kazanımlar aktardığı kendisine soruldu. Görüşme soruları belirlenirken de öğretmenin görüşü alındı.
- Araştırmacı gözlemci olarak üç hafta boyunca medya okuryazarlığı dersini, ders öğretmeninden izin alarak, takip etti.

Görüşme soruları, ders kitabında yer alan İletişim nedir?, Kitle iletişimi, Medya, Televizyon, Gazete ve İnternet gibi ünitelerde yer alan kazanımlar dikkate alınarak 7 ana soru ve bu ana soruları irdeleyici 7 alt sorudan oluşmaktadır. Görüşmede kullanılan sorular ve Medya Okuryazarlığı Ders Programında yer alan ünite ve kazanımlar ilişkilendirilerek aşağıdaki tabloda ayrıntılı bir biçimde verildi.

Verilerin Analizi

Bu araştırmada veriler nitel araştırma yöntemlerinden birisi olan ‘görüşme’ yöntemi çeşitlerinden ‘Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu’ aracılığı ile toplandı. Öğrencilerle yapılan görüşmeler video kayıt cihazı ile kaydedildi ve kayıt edilen veriler tek tek dinlenerek metinler haline getirildi.

Öğrenci görüşmelerinden elde edilen veriler, içerik analizi yöntemi kullanılarak çözümlendi. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır (Yıldırım & Şimşek, 2011). Bu çerçevede içerik analizi yoluyla veriler tanımlanmaya, verilerin içinde saklı olabilecek gerçekler ortaya çıkarılmaya çalışıldı. Bu çerçevede içerik analizi için yapılanlar incelendiğinde:

Öğrencilerle yapılan görüşmeler sonucunda ulaşılan kod ve temalar EK-1’de verildi. Bu görüşmelerde alt problemleri dikkate aldığımızda verilerden toplam 49 koda ulaşıldı ve her kodu ilgili olduğu temanın başlığının altında verildi. Çıkan kodlardan yola çıkarak verileri genel düzeyde açıklayabilen ve kodları belirli kategorilerde toplayan temalara ulaşıldı. Öğrencilerle yapılan görüşmede alt problemler dikkate alındığında verilerden toplam 7 temaya ulaşıldı. Öğrencilerle yapılan görüşmede ulaşılan toplam 49 kod yine belirlenen 7 temaya bölüştürüldü. Bu son aşamada toplanılan verilere anlam kazandırmak, bulgular arasındaki ilişkileri açıklamak, neden- sonuç ilişkilerini belirtmek, bulgulardan bir takım sonuçlar çıkarmak ve elde edilen sonuçların önemini ortaya koymak için kapsamlı yorumlar yapıldı.

Araştırma İle İlgili Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları

Bilimsel araştırmalarda sonuçların inandırıcılığı için kullanılan en önemli ölçütler arasında “Geçerlik” ve “Güvenirlik” kavramları bulunmaktadır. Bu iki ölçüt nitel ve nicel araştırmalarda farklı bir biçimlerde ele alınmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2011). Yapılan çalışma, nitel araştırma modelinde olduğu için geçerliği ve güvenilirliği artırıcı çalışmalar da bu bağlamda ele alınmıştır.

- Bu araştırmanın geçerliliğini artırmak için yapılanlar incelendiğinde: Araştırmada veri toplama aracı olarak görüşme yöntemi çeşitlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Bu tekniğin güçlü yanları olan araştırmacının esnek olması, görüşmeye yeni soruların eklenmesi, araştırma alanına olan yakınlık, yüz yüze görüşmeler yoluyla ayrıntılı ve derinlemesine bilgi toplama, uzun süreli bilgi toplama, toplanan verilerin ayrıntılı olarak rapor edilmesi ve araştırmacının toplanan verilere nasıl ulaştığını açıklaması gibi durumlarla araştırmanın geçerliliği sağlanmaya çalışılmıştır.
- Bu araştırmanın güvenilirliğini artırmak için yapılanlar incelendiğinde: Araştırmacının görüşme esnasında kendi konumuyla alakalı olarak yaptığı açıklamalar, araştırmada veri kaynağı olan öğrencilerin açık bir biçimde tanımlanması, veri analizinde kullanılan içerik analizi gibi veri analizi yöntemleri ile alakalı kavramların çerçevesinin tanımlanmış olması, veri toplama ve analiz yöntemleriyle alakalı ayrıntılı açıklamalar, görüşme yoluyla elde edilen verilerin herhangi bir yorum katmadan okuyucuya sunulması gibi durumlarla araştırmanın güvenilirliği sağlanmaya çalışılmıştır.

Bulgular

Düşünce ve görüşlerin karşılıklı alışverişi sürecinde rol oynayan öğelerin işlevlerini fark etme durumları yeterli midir? Sorusuna yönelik bulguları ortaya çıkarmak için öğrencilere izledikleri videodan sonra:

a) Videoda gördüklerini anlatır mısınız? Sorusuna öğrencilerin verdikleri cevaplarda ortaya çıkan kodların frekans dağılımları Tablo 1' de görülmektedir.

Tablo 1. Öğretmen ve Öğrenci Arasındaki Etkileşimi İfade Etmek İçin Kullanılan Kavramların Dağılımı

Kodlar	Öğrenciler	Frekans
Bilgi Aktarımı	Ö3, Ö4, Ö6, Ö7	40
Anlatma	Ö1, Ö4, Ö7	30
İletişim	Ö2, Ö5, Ö8	30
Soru Sorma	Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö8, Ö9, Ö10	70
Cevaplama	Ö3, Ö5, Ö8, Ö10	40
Kaynağın Alıcıya Mesaj İletmesi	Ö2, Ö9	20

Tablo 1' de görüldüğü gibi medya okuryazarlığı dersini almış öğrencilerin az bir kısmı sınıf içindeki öğretmen ve öğrenci etkileşimini *Kaynağın alıcıya mesaj iletmesi* (Ö2, Ö9, f: 20), *Anlatma* (Ö1, Ö4, Ö7, f: 30) ve *İletişim* (Ö2, Ö5, Ö8, f: 30) olarak ifade ederken, çoğunluğu da bu süreci *Bilgi aktarımı* (Ö3, Ö4, Ö6, Ö7, f: 40) *Cevaplama* (Ö3, Ö5, Ö8, Ö10, f: 40) ve *Soru*

sorma (Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö8, Ö9, Ö10, f: 70) gibi kavramlarla ifade etmişleridir. Bu sonuçlar, 8/B sınıf öğrencilerinin medya okuryazarlığı dersinde görmüş oldukları iletişim konusu kazanımlarını yeterli düzeyde içselleştiremediğini sonucu ortaya çıkarabilir. Medya okuryazarlığı dersini oluşturan konular hayatın her anında etkili bir biçimde kullanabileceğimiz beceri ve kazanımlardan (etkili iletişim kurabilme, medya iletilerini, analiz etme, eleştirme, değerlendirme, üretme vb.) oluşmaktadır. Bu kazanımların ve becerilerin eksik öğrenilmesi ya da sadece bilgi düzeyinde kalması kısa bir süre içinde unutulmasına neden olabilir.

Öğrencilerin görüşlerinden doğrudan alıntılar incelediğinde:

8/B-Ö2: Eee öğretmen ile öğrenciler bir iletişim içindeler. Bazıları kendini ifade edebilmekte ama bazıları kendilerini ifade edemiyor. Ee bir olay karmaşıklığı var. Ee öğretmen bir kaynak görevinde, öğrenciler ise alıcı. Sorularla bir iletişim kurulmaya çalışıyor, bir öğrenim yani bir öğretim verilmeye çalışılıyor, eğitim verilmeye çalışılıyor. Bu kadar.

8/B-Ö7: Gü Günler hakkında, mesela haftanın günleri hakkında bilgiler veriyor. Hangi günlerin tatil olduğu, hangi günlerin okul olduğu anlatıyor. Bir yılın kaç gün olduğunu ve kaç ay olduğunu anlatıyor. Ve hangi mevsimde yaşadıklarını anlatıyor.

Öğrencilerin bilgiyi, düşünceleri ve haberleri kısa zamanda geniş kitlelere duyurmada takip ettikleri yöntemler konusunda yeterlilikleri nasıldır? Sorusuna yönelik bulguları ortaya çıkarmak için öğrencilere izledikleri videolardan ve inceledikleri gazete ve reklam afişlerinden sonra:

a) Sen önemli gördüğün bir konuyu insanlara duyurmak için nasıl bir yol izledin? Neden bu yolu izlediğini açıklar mısın? Sorularına öğrencilerin verdikleri cevaplardan sonra ortaya çıkan kodların, frekans dağılımları Tablo 2’de görülmektedir.

Tablo 2. Önemli Bir Konuyu İnsanlara Duyurmak İçin Takip Edilen Yolu Belirtmede Kullanılan Kavramların Dağılımı

Kodlar	Öğrenciler	Frekans
Afiş/reklam kullanma	Ö2, Ö3, Ö4, Ö6, Ö7, Ö8, Ö10	70
Televizyon kullanma	Ö3, Ö10	20
İnterneti kullanma	Ö5, Ö9, Ö10	30
Gazete kullanma	Ö5, Ö10	20
Telefon kullanma	Ö9	10
Anlatma yoluyla	Ö1, Ö9	20
Gazete yoluyla	Ö5, Ö10	20

Tablo 2’ de görüldüğü gibi medya okuryazarlığı dersini almış öğrenciler çoğunlukla bilgiyi, düşünceleri ve haberleri kısa sürede geniş kitlelere duyurmak için afiş/reklam (Ö2, Ö3, Ö4, Ö6, Ö7, Ö8, Ö10, f: 70) yolunu kullanacaklarını ifade etmişlerdir. Bunun dışında

İnterneti kullanma (Ö5, Ö9, Ö10, f:30) televizyon kullanma (Ö3, Ö10, f: 20), gazete kullanma (Ö5, Ö10, f: 20), Anlatma (Ö1, Ö9, f: 20) ve Telefon kullanma (Ö9, f: 10) gibi kavramları kullanmışlardır. Öğrencilerin çoğunluğunun önemli bir konuyu insanlara duyurmak için afiş/reklam kavramını kullanmış olmaları ve az da olsa farklı kitle iletişim araçlarından söz etmeleri konuyla alakalı bir bilgi düzeyine sahip olduğu sonucunu ortaya koyabilir.

Öğrencilerin görüşlerinden doğrudan alıntılarını incelediğinde:

8/B-Ö3: *Ben video yapmayı tercih ederdim. Reklamlar falan ee reklamlar yapardım. Ee herkes televizyon izlediği için televizyon film aralarında herkes o reklamı görürdü ve bilgi edinirdi.*

8/B-Ö10: *Hocam bir markanın her şeyde sunabilirdim. Hocam televizyonda, bilgisayarda hocam her şeyde, gazetede, dergilerde onun o ürünün haberini, resmini verip o insanlara duyururdum. (Neden) Hocam insanlar doğru şeyleri alsınlar diye. Hocam en doğru şeyi alsınlar diye.*

Öğrencilerin kitle iletişim araçlarının işlevlerini fark etme yeterlilikleri nasıldır? Sorusuna yönelik bulguları ortaya çıkarmak için öğrencilere incelemiş oldukları gazeteler, izlemiş oldukları videolar ve adını söyledikleri televizyon programlarından sonra:

a) İncelemiş olduğun gazetelerin, izlemiş olduğun videonun ve adını söylediğin televizyon programlarının ne gibi işlevleri vardır? Medyanın bu etkinlikte yer almayan başka işlev ve hizmet alanları var mıdır? Sorularına öğrencilerin verdikleri cevaplarda ortaya çıkan kodların, frekans dağılımları Tablo 3’de görülmektedir.

Tablo 3. Medyanın İşlevlerini İfade Ederken Kullanılan Kavramların Dağılımı

Kodlar	Öğrenciler	Frekans
Haber Verme	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10	100
Bilgilendirme	Ö1, Ö2, Ö3, Ö5, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10	80
Kamuoyu Oluşturma	Ö6, Ö8	20
Eğitme	Ö2, Ö3	20
Eğlendirme	Ö1, Ö2, Ö3, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9	70
Hoşça Vakit Geçirme	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö7, Ö9	60
Tanıtım (Reklam)	Ö5	10

Tablo 3’ de görüldüğü gibi medya okuryazarlığı dersini almış öğrenciler çoğunlukla kitle iletişim araçlarının işlevlerini Haber verme (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, f: 100), Bilgilendirme (Ö1, Ö2, Ö3, Ö5, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, f: 80), Eğlendirme (Ö1, Ö2, Ö3, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9 f: 60) ve Hoşça vakit geçirme (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö7, Ö9, f: 60) olarak ifade ederken; az bir kısmı da kitle iletişim araçlarının Kamuoyu oluşturma (Ö6, Ö8, f: 20), Eğitme (Ö2, Ö3, f:

20), Etkileme (Ö2, f: 10) ve Tanıtım (Reklam) (Ö5, f: 10) gibi işlevlerinden söz etmişlerdir. Bu sonuçlar öğrencilerin kitle iletişim araçlarının işlevleri konusunda az da olsa bir farkındalık düzeyine sahip olduğu sonucunu ortaya koyabilir.

Öğrencilerin görüşlerinden doğrudan alıntıları incelediğinde:

8/B-Ö6: *Kamuoyunu bilgilendirmek, bilgi vermek, iletişimi daha iyi yapmak, insanları hem bilgilendirmek hem bilgi vermesi, başka .. Dini programlar, eğlence programları, haber programları bunlardır.*

8/B-Ö5: *Medya aha reklam var, bir programı tanıtma var, o programla ilgili bilgi*

Öğrencilerin televizyon kanallarını ve bu kanallarda yayınlanan program türlerini; amaçları, işlevleri ve özelliklerine göre ayırt edebilme yeterlilikleri nasıldır? Sorusuna yönelik bulguları ortaya çıkarmak öğrencilere incelemiş oldukları televizyon kanalları ve izlemiş oldukları televizyon programından sonra:

a) Neden bu programı seçtin? Açıklar mısın? Bu program medyanın hangi işlevini yerine getirmektedir? Sorularına öğrencilerin verdikleri cevaplarda ortaya çıkan kodların, frekans dağılımları Tablo 4’de görülmektedir.

Tablo 4. Seçilen Televizyon Programlarının Medyanın Hangi İşlevini Yerine Getirdiği ile Alakalı İfade Edilen Kavramların Dağılımı

Kodlar	Öğrenciler	Frekans
Spor Programı	Ö1, Ö6	20
Diziler	Ö3, Ö5, Ö8, Ö9	40
Bilgi Yarışmaları	Ö4	10
Belgeseller	Ö2, Ö10	20
Kültür Programları	-	0
Haber Programları	-	0
Yarışmalar	Ö7	10
Din ve Ahlak Programları	-	0
Gerçek insan yaşamından yola çıkarak hazırlanan programlar	-	0
Dramatik programlar	-	0
Tanıtım Programları	-	0

Tablo 4’ de görüldüğü gibi medya okuryazarlığı dersini almış öğrenciler televizyon kanallarında yayınlanan program türlerini amaçları ve işlevlerine göre sıralarken Diziler (eğlendirir, bilgilendirir) (Ö3, Ö5, Ö8, Ö9, f: 40), Yarışmalar (hoşça vakit geçirme) (Ö7, f: 10), Belgeseller (Eğitme, bilgilendirme) (Ö2, Ö10, f: 20), Bilgi yarışmaları (Bilgilendirme) (Ö4, f: 10), Spor programı (Bilgilendirme) (Ö1, Ö6, f: 20) gibi ifadeler kullanmışlardır. Öğrencilerin hiçbiri TV program türlerinden olan Haber programı, Kültür programları, Din ve Ahlak programları, Gerçek insan yaşamından yola çıkarak hazırlanan programlar, Dramatik programlar, Tanıtım programları gibi kavramları kullanmamışlardır. Bu sonuçların öğrencilerin televizyon kanallarında yayınlanan program türlerinin amaçları ve işlevleri konusunda yeterli düzeyde olmadığını ortaya koymaktadır.

Öğrencilerin görüşlerinden doğrudan alıntılarını incelediğinde:

8/B-Ö6: *Kamuoyunu bilgilendirmek, bilgi vermek, iletişimi daha iyi yapmak, insanları hem bilgilendirmek hem bilgi vermesi, başka .. Dini programlar, eğlence programları, haber programları bunlardır.*

8/B-Ö5: *Medya aha reklam var, bir programı tanıtma var, o programla ilgili bilgi*

8/B-Ö7: *Çünkü heyecanlı ve yarışmalı olduğu için izliyorum. Mesela onları kendi yerime onları empati kuruyorum onlarla*

Öğrencilerin televizyon izlerken televizyon programlarının yayın başlangıcında ekranda verilen uyarıcı simgelerin ve açıklamaların ne olduğunu bilme ve ne amaçla kullanıldığını açıklayabilme yeterlilikleri nasıldır? Sorusuna yönelik bulguları ortaya çıkarmak için öğrencilere izledikleri programlarından sonra:

a) Seçtiğin programın yayın başlangıcında verilen uyarıcı simge veya açıklamaların ne anlama geldiğini biliyor musun? Açıklar mısın? Senin yaş grubuna uygun olarak izleyebileceğin programların uyarı işaretleri hangileridir? Televizyon kanallarından program tercih ederken, bu uyarıcı işaretlere ne kadar dikkat ediyorsun? Sorularına öğrencilerin verdikleri cevaplarda ortaya çıkan kodların, frekans dağılımları Tablo 5’de görülmektedir.

Tablo 5. Uyarıcı Simge veya Açıklamaların Ne Anlama Geldiğini Açıklarken İfade Edilen Kavramlar

Kodlar	Öğrenciler	Frekans
Olumsuz örnek oluşturacak davranış	Ö1, Ö2, Ö3, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10	90
Tüm izleyici kitlesi (Genel izleyici)	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10	100
Cinsellik içerir	Ö1, Ö2, Ö3, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10	90
On sekiz yaş ve üzeri	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10	100
Yedi yaş ve üzeri	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10	100
Şiddet/korku içerir	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10	100
On üç yaş ve üzeri	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10	100
Yaşa uygun olanları izleme (cinsellik, +18, şiddet/korku, olumsuz örnek)	Ö1, Ö2, Ö4, Ö6, Ö7, Ö10	60

Tablo 5' de görüldüğü gibi medya okuryazarlığı dersini almış öğrenciler televizyon programlarının yayın başlangıcında ekranda verilen uyarıcı simgelerin ne olduğunu

belirtirken Olumsuz örnek oluşturacak davranış (Ö1, Ö2, Ö3, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, f: 90), Cinsellik içerir (Ö1, Ö2, Ö3, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, f: 90), Tüm izleyici kitlesi (Genel izleyici) (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, f: 100), On sekiz yaş üzeri (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, f: 100), Şiddet/korku içerir (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, f: 100), Yedi yaş ve üzeri (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, f: 100) ve On üç yaş ve üzeri (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, f: 100) gibi kavramları kullanmışlardır. Bu öğrencilerin yarısından fazlası (Ö1,Ö2, Ö3, Ö4, Ö8, Ö9, Ö10, f: 70) televizyon izlerken bu uyarıcı simge ve işaretlere dikkat ettiğini belirtmiştir. Öğrencilerin genel olarak bu uyarıcı simge ve açıklamaların ne anlama geldiğini bildiği ve TV izlerken bu uyarıcı simge ve açıklamalara dikkat ettikleri sonuçlarına ulaşılabilir.

Öğrencilerin görüşlerinden doğrudan alıntılarını incelediğinde:

8/B-Ö6: *Çok dikkat ederim, mesela olumsuz işaretler geldiğinde izleyeme, hemen o kanaldan çıkıyorum, cinsellik geldiğinde çıkıyorum, ee on sekiz yaş üstü geldiğinde ee çıkıyorum, şiddet korku korktuğum için çıkıyorum. On üç artı ondan çıkmıyorum, yedi artıdan çıkmıyorum, genel izleyiciden çıkmıyorum.*

8/B-Ö3: *Ee ben o kadar dikkat etmiyorum. Çünkü genelde o dördünü hiç izlemediğim için ee onlara da fazla şey gelmiyor hiç dikkat etmiyorum. Zaten izlediğimde sevdiğim bir film olduğu için direkmen izlemeyi tercih ediyorum.*

Öğrencilerin bir gazeteyi incelerken gazete ile ilgili temel kavramlardan nasıl faydalanacağını bilme yeterlilikleri nasıldır? Sorusuna yönelik bulguları ortaya çıkarmak için öğrencilere incelemiş oldukları gazetelerden sonra:

a) İncelediğin bu gazetede manşet, sürmanşet, tiraj, spot, künye gibi kavramların neyi ifade ettiğini gösterebilir misin? Sorusuna öğrencilerin verdikleri cevaplarda ortaya çıkan kodların, frekans dağılımları Tablo 6'da görülmektedir.

Tablo 6. Gazete İle İlgili Temel Kavramları İfade Etmek İçin Kullanılan Kavramların Dağılımı

Kodlar	Öğrenciler	Frekans
Sürmanşet (logonun üzerinde kullanılan başlıklar)	Ö1, Ö2, Ö3, Ö5, Ö6	50
Manşet (İri puntolu yazılar)	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö6, Ö7, Ö8, Ö10	80
Tiraj (Baskı sayısı)	Ö2, Ö3, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9	10
Künye (Gazetenin sahibi veya gazetenin sorumluları)	Ö6, Ö8	20
Spot (Haber içindeki koyu yazılar)	Ö3, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9	60

Tablo 6' da görüldüğü gibi medya okuryazarlığı dersini almış öğrencilerin çoğunluğu gazete ile ilgili temel kavramlardan söz ederken Manşet (İri puntolu yazılar) (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4,

Ö6, Ö7, Ö8, Ö10, f: 80), Tiraj (Ö2, Ö3, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, f: 70), Spot (Haber içindeki koyu yazılar) (Ö3, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, f: 60), Sürmanşet (Ö1, Ö2, Ö3, Ö5, Ö6, f: 50) ve Künye (Ö6, Ö8, f: 20) gibi kavramları yerinde kullanmışlardır. Bu sonuçlar genel olarak öğrencilerin gazete ile ilgili temel kavramlardan nasıl faydalanacağını bilme konusunda yeterli bir düzeyde olduğunu ortaya koymaktadır.

Öğrencilerin görüşlerinden doğrudan alıntılarını incelediğinde:

8/B-Ö3: *Evet, manşet (gazetelerin tüm manşet ve sürmanşetlerini göstererek) "Reyhanlıda ağır tahrik, Suriye'deki savaş bize geldi, ee Sinsi el katliamı, Hesabı sorulacak, Vahşet"*

8/B-Ö6: *Sürmanşet (Gazetede sürmanşeti göstererek) Buraları, İnünü stadına muhteşem veda, Kadıköy'de prestij derbisi" (diğer gazetelerde de sürmanşeti okudu)*

Öğrencilerin internette bilgiye erişim, haber okuma, sohbet, e-posta ve eğitim etkinliklerini uygulamalı olarak gerçekleştirebilme yeterlilikleri nasıldır? Sorusuna yönelik bulguları ortaya çıkarmak için medya okuryazarlığı dersini alan ve almayan öğrencilerin internet bağlantılı bir bilgisayarla etkileşimi sağlandıktan sonra:

a) İnternette bir konu hakkında araştırma yapmak için nasıl bir yol izlersin? konusunu internette araştırır mısın? Öğrencilerin verdikleri cevaplarda ortaya çıkan kodların, frekans dağılımları Tablo 7'de görülmektedir.

Tablo 7. İnternette Bir Konu Hakkında Araştırma Yapmak İçin İzlenen Yol İle İlgili İfade Edilen Kavramların Dağılımı

Kodlar	Öğrenciler	Frekans
Bul Bölümü	Ö2, Ö3, Ö7, Ö8, Ö9Ö3, Ö5, Ö6	50
Googl'a girmek	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10	100
Ara/bul düğmesi	Ö1, Ö3, Ö4, Ö6, Ö7, Ö9, Ö10	70
Enter	Ö8	10
Tıklamak	Ö3, Ö4, Ö5, Ö7, Ö8	50

Tablo 7'de görüldüğü gibi medya okuryazarlığı dersini almış öğrenciler internette bir konuyu uygulamalı olarak araştırırken Bul bölümü (Ö2, Ö3, Ö7, Ö8, Ö9, f: 50), Googl'e girmek (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, f: 100), Ara/bul düğmesi (Ö1, Ö3, Ö4, Ö6, Ö7, Ö9, Ö10 f: 70), Enter (Ö8, f: 10) ve Tıklamak (Ö3, Ö4, Ö5, Ö7, Ö8, f: 50) gibi kavramları kullanmışlardır. Bu sonuçlar öğrencilerin genel olarak internette bir konuyu araştırırken nasıl bir yol izlemeleri gerektiğini bildiğini ortaya koymaktadır.

Öğrencilerin görüşlerinden doğrudan alıntılarını incelediğinde:

8/B-Ö8: İlk başta internet explore tıklayacağız. (Uygulamalı olarak göstermesi istenir) (masa üstünde olan simgeye tıklayarak google ana sayfasını açtı, karşısına çıkan sayfayı yorumlaması istenir) burdan istediğimiz bi şeyi yazıp ordan istediğimiz bilgileri almamızı sağlar.(Merak ettiği bir konuyu uygulamalı olarak araştırması istenir,) Gogılın yanına boşlukta yazarım. "kanallar" yazarım buradaki entire basacam. (karşısına çıkan sayfayı yorumlaması istenir) bu sayfada ee yazdığımız konu hakkında çıkan şeyler bilgilerin başlıkları çıktı. Ee öğrenmek istiyorsak onlara tıklayabiliriz. Ordaki bilgiler bize yardımcı olabilir. Hepsinde ayrı ayrı birbirine benzeyen önemli bilgiler var. Yukarıda ee kaynakları gösteriyor. Yandex, ee googlila nelere girebileceğimizi gördük. İsteddiğimiz bi şeye girip orda istediğimiz bilgiyi araştırıp bulabiliriz.

Tartışma ve Sonuç

Bu araştırmada medya okuryazarlığı dersini almış ortaokul öğrencilerinin medya okuma düzeyleri araştırılmış ve aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır. Araştırma öğrencilerin iletişim kavramı ile ilgili kazanımları yeterli düzeyde içselleştiremedikleri sonucunu ortaya koymaktadır. Öğrencilerin izledikleri videodan sonra iletişim kavramı hakkında sorulan sorulara net olarak cevap verememeleri, kavramları karıştırmaları konu hakkında eksik bir öğrenmeye sahip oldukları sonucu ortaya çıkarabilir. İnceoğlu (2011) medya okuryazarlığı dersinin bireyin etkili iletişime geçebilme düzeyini olumlu etkilediğini bu dersin insanların yaş, toplumsal cinsiyet, dil, kültür, din ve sosyo ekonomik durumları ne olursa olsun kendilerini özgürce ifade edebilmelerine olanak sağladığını vurgulamıştır. Ulaşılan bir diğer sonuçta öğrencilerin bilgiyi, düşünceleri ve haberleri kısa zamanda geniş kitlelere duyurmada kullanılan yöntemler açısından az da olsa bir düzeye sahip olduğudur. Spilsbury (2003) medya okuryazar bireylerin bilgiyi nasıl seçip kullanacaklarını bilme; araç-gereç ve sistemlerin nasıl kullanılacağını bilme; hangi aracın kullanışlı olduğunu ve amaç için en uygun olanın hangisi olduğunu bilme konularında medya okuryazar olmayan bireylere kıyasla daha yeterli düzeyde olduğunu ifade etmiştir. Medya okuryazarlığı dersini almış öğrencilerin kitle iletişim araçlarının işlevleri konusunda az da olsa bir düzeye sahip oldukları ulaşılan sonuçlardan biridir. Konuyla alakalı olarak Ulusal İletişim Birliği (NCA) (1998) "K-12 eğitimi için medya eğitimi yeterlilikleri" konulu çalışmasında medya okuryazar bireylerin olmayanlara kıyasla medya organizasyonlarının (Gazeteler, radyo istasyonları, TV, istasyonları, web siteleri) özelliklerini, işlevlerini, nasıl çalıştıklarını ve içeriklerini

tanımlayabildiğini daha rahat açıkladıklarını ortaya koymuştur. Araştırma öğrencilerin televizyon kanallarını ve bu kanallarda yayınlanan program türlerini; amaçları, işlevleri ve özelliklerine göre ayırt edebilme düzeylerinin yeterli olmadığını da ortaya koymaktadır. Bu durum yapılan çalışmalarla da desteklenmektedir. Kartal (2007)'in "onuncu sınıf öğrencilerin medyadan ne şekilde etkilendikleri ve izledikleri programlarda verilen mesajları algılama şekillerinin tespitine" dayalı çalışmasında, Çanakkale'de 20 adet onuncu sınıf öğrencisine 12 saat medya okuryazarlığı eğitimi verilmiştir. Çalışma sonucunda medya okuryazarlığı eğitimi alan öğrencilerin izledikleri programlara eleştirel olarak yaklaşabildikleri, verilen mesajlara karşı farkındalık geliştirerek, bu mesajları analiz edebildikleri görülmüştür. Dördüncü alt problemde ulaştığımız sonuçlar öğrencilerin televizyon kanallarında yayınlanan program türlerinin amaçları ve işlevleri konusunda yeterli düzeyde olmadığı şeklindedir. Ashley, Poepsel, Wills (2010)'in 19 - 31 yaş arasındaki gazetecilik okulu öğrencileriyle yaptığı çalışmasında medya eğitimi almış öğrencilerin televizyon programları konusunda bu dersi almayan öğrencilere kıyasla daha bilinçli olduğu yönündedir. Öğrencilere televizyon programlarının yayın başlangıcında ekranda çıkan uyarıcı simge ve açıklamalarla alakalı olarak birtakım yayınlar ve görseller izlettirilmiş, öğrencilerin bu uyarıcı simgelerin ve açıklamaların ne anlama geldiğini verdikleri cevaplarla bildikleri ve televizyon izlerken bu uyarıcılara dikkat ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlar, Güner'in (2011) "İlköğretim II. Kademe öğrencilerinin televizyon dizilerindeki mesajları algılamasında medya okuryazarlığın etkisi" konulu çalışmasıyla da desteklenmektedir. Araştırmamızda öğrencilerin genel olarak gazetelerle ilgili temel kavramlar hakkında kavranılmış değil de ezberlenmiş ve bu yüzden karıştırılan bilgilere sahip oldukları tespit edilmiştir. Öğrencilerin gazete kavramlarıyla alakalı içselleştirilmemiş bilgiye sahip olmalarında gazete alma, okuma, gazetede bir haberi tartışma gibi vb. alışkanlıkların olmamasının önemli etkileri olduğu söylenebilir. Bu sonuçlar, Konuyla ilgili olarak, Bacaksız'ın (2010) "medya okuryazarlığı dersinde gazete ve dergi kullanımı: İzmir'de medya okuryazarlığı dersinin öğrencilerin gazete ve dergi okuma alışkanlıklarına olan etkisi" konulu çalışmasıyla da desteklenmektedir. En son alt problemde öğrencilerin internette bir konu hakkında araştırma yaparken nasıl bir yol izlemeleri gerektiğini bildikleri sonucuna ulaştığımız. Konuyla alakalı olarak, TÜİK (2013) tarafından gerçekleştirilen çalışmanın verilerine göre 06-15 yaş grubundaki çocukların bilgisayar ve İnternet ile tanışma

yaşı sırasıyla 8 ve 9'dur. Türkiye'de 1998-2011 arasında internet kullanım oranı yüzde 7 bin 778 oranında artmıştır (Ünver, 2011).

Kaynaklar

- Altun, A.D. (2009). Yüzyıl vatandaşlığı için gerekli bir beceri olarak medya okuryazarlığı: Unesco, AB ve Türkiye örnekleri. *I. Uluslararası Avrupa Birliği, Demokrasi, Vatandaşlık ve Vatandaşlık Eğitimi Sempozyumu*.
- Altunışık, R., Coşkun, R., Yıldırım, E. & Bayraktaroğlu, S. (2002). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Sakarya
- Ashley, Seth, Poepsel, Mark, Willis, Erin (2010). Media literacy and news credibility: Does knowledge of media ownership increase skepticism in news consumers?, *The National Association for Media Literacy Education's Journal of Media Literacy Education* 2/1, <http://www.jmle.org/index.php/JMLE/article/viewFile/40/46>
- Aufderheide, P. (1992). *Media literacy: A report of national conference on media literacy*. Washinton, DC: The Apsen Instute.
- Bacaksız, T. (2010). *Medya okuryazarlığı dersinde gazete ve dergi kullanımı: İzmir'de medya okuryazarlığı dersinin öğrencilerin gazete ve dergi Okuma alışkanlıklarına olan etkisi*, Gazi Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Carlsson U., Tayie S., Jacquinet-Delaunay G., Perez Tornero J.M. & UNESCO (Eds.). (2008). *Empowerment through media education : An intercultural dialogue*.
- Gigli, S. (2004). *Children, youth and media around the world: An overview of trends & issues*. http://www.unicef.org/videoaudio/intermedia_revised.pdf adresinden 27 Ağustos 2013' de alınmıştır.
- Güner, F. (2011). *İlköğretim II. kademe öğrencilerinin televizyon dizilerindeki mesajları algılamalarında medya okuryazarlığının etkisi*, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale.
- Haider, A. & Dall, E. (2004). Guideline for media literacy in education. *European Center for Media Literacy Report*.
- İnceoğlu, Y. (2011). Medyayı doğru okumak. M. C. Şimşek ve N. Türkoğlu (Ed.). *Medya okuryazarlığı* (Birinci Baskı) içinde (s. 19). İstanbul. Parşömen Yayıncılık.
- Jenkins, H. (2006). *Convergence culture: Where old and new media collide*. New York University press
- Kartal, O.Y. (2007). *Ortaöğretim 10. sınıf öğrencilerinin televizyon dizilerindeki mesajları algılamalarında medya okuryazarlığının etkisi*. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale.
- Lee, A. Y. L. (2010). *Media education: definitions, approaches and development around the globe*. New Horizons in Education. 53, 3.
- NCA (1998). *The speaking, listening, and media literacy standards and competency statements for K-12 education*. Annandale, VA: National Communication Association from

- http://www.eric.ed.gov:80/ERICDocs/data/ericdocs2sql/content_storage_01/0000019b/80/15/cf/1f.pdf adresinden 15 Şubat 2013’de alınmıştır.
- Neetu, C. (2010). Effects of mass media on emotional development of children. *International research journal*. 11
- Oxstrand, B. (2009). *Media literacy education*. Ph Student Department Of Journalism And Mass Communacation. Sweeden University of Gothenburg
- Potter, J.W. (2005). *Media literacy*. London: Sage
- RTÜK (2012). Medya okuryazarlığı çalışmayı başladı.
http://www.rtuk.org.tr/sayfalar/IcerikGoster.aspx?icerik_id=7f5f96f6-f1a9-429d-a41c-19bad60002f3 adresinden 23 Haziran 2013’de alınmıştır.
- SETA. (2012). Türkiye’nin en büyük gençlik araştırması
<http://www.setav.org/public/HaberDetay.aspx?> adresinden 13 Ekim 2012’de alınmıştır.
- Sezer, N. S. (2011, Ekim). *İlköğretim okullarında medya okuryazarlığı dersinin yaygınlaştırılması paneli*, Ankara
- Spilsbury, J. (2003). *Mapping media literacy*, London: BECTA org.
- Şeylan, S. (2008). *Medya okuryazarlığı ders uygulamalarında dünya üzerinde görülen aksaklıklar*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Thoman, E. (2009). Skills and strategies for media education. *Edutucational Leadership*. 56,50-54.
- Thoman, E. & Jolls T. (2005). *Literacy for the 21 st Centruy*, Center For Media Literacy.
- TÜİK (2013). 06-15 Yaş grubu çocuklarda bilişim teknolojileri kullanımı ve medya.
<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=15866> adresinden 23 Ağustos 2013’de alınmıştır.
- UNESCO (1997). *Media studies in education*. France: 7, Place de Fontenoy, 75700.
- Uysal, M. (2006). *Medya ve şiddet*. Toplumsal bir sorun olarak şiddet sempozyumunda sunulmuş bildiri, Ankara.
- Ünver, M. (2011). Türkiye’de 1998-2011 yılları arası internet kullanım oranları
<http://www.bilgideposu.org/genel/turkiyede-1998-2011-yillari-arasi-internet-kullanim-oranlari/>, adresinden 13 Ağustos 2013’de alınmıştır.
- Yıldırım, A. & Şimşek H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin